

Содомо Тодорв

Бнийкай
менэн
Юдыкай

Тарихи пьеса-4 актта
(Бнийкай менэн Юдыкай
хисэйбөчөнэн алып хэтигдөт)

Уйнаусылар:

1. Караморза - би, тәсәббәр тәдбисәтле,
дур сүзле, дур күзле - 65 йәшр.
2. Илбисә - урың Ватан. Суларт
тәдбисәтле, сурсам күзле - 55 йәшр.
3. Ыйыңкай - улардың уағы. Кара күзле,
кара таман бис һөлмү бу - 40 йәшр.
4. Таһым - улардың уағы. Җүзүле. Кара күзле,
ирәккәс үзәк - 38 йәшр.
5. Карасәс - Ыйыңкай Ватан. База, һөлмү,
уйақсам күзле Ватан - 35 йәшр.
6. Камыш - Караморзаның елчәле, ирәккәс
тәдбисәтле - 38 йәшр.
7. Айсүзәк - Кара итәрүкчәк итәрәк, бай, көмбәк,
күзләсәр тәдбисәтле - 30 йәшр.
8. Токан - Караморзаның асабанчы уағы,
бай көчә - 35 йәшр.
- 9-10. Кәе есет.
11. Ишбулдыт - Түскәк байга өздәттә үзәрәк,
дүсә күзәт иле көчә - 38 йәшр.
12. Акбисә - урың Ватан. Түскәк дүтә үзәрә-
кә ла, сәри тәдбисәтле көчә - 40 йәшр.
13. Юдыңкай - улардың уағы. Күң күрәкчәк,
тазы, ичәттә сүзәк, сәк мән-
сәйчәк, бис һөлмү есет. 12 йәшкә
тисәк батрас ба саһәт булган үзәк.
Һүзәрәк көчә атланың кара күз.
Һүзәрәк Кара итәрүкчәк тәдбисәтле, һү-
нарәдәләкә күзәк. Күңм. көчәк, са-
һәт һөлмүчә - 28 йәшр.

- 14. Куртани - Удоголбайн дэвж утгана.
- 15. Шойгон - Ээр бэйгэе билуаг есэт - 36 үндэр.
- 16. Пендэн
- 17. Валсаметш } Удоголбай адуулагч
- 18. Байош } Вертмар. Эри эдүүр.
- 19. Буракбай
- 20. Карамарзан адуу айдалтай байгата.
- 21. Эдэж
- 22. Мамок } Триа басуучи адуу
- 23. Цэргэи } Катмарар.
- 24. Шутбүдөш
- 25. Кэлмүр

Беренсе акт

Тийнхэн бид Эрмөрөөк төрөлсөдөг Кар-
 байга, Вара-Варуа хитрэдэг урвагчтар (Варуа-Ерээр)
 тусга Сагалар, Сөхөлсө Идбисэ, Карасэс, Каломе, Шийнбай,
 Эмнээр, Эдэж, Мамок, Цэргэи, Шутбүдөш Идбисэ мөн
 Каломе бөгөөр болж төрөлсө. Тийнхэн сэтгэн гэнэ
 Варап төрө. Карасэс алас суураар хэрэг адуу тунхаг
 болуу. Ово Валсанта нэрэг суураар.

Шутбүдөш. Шийнбай, хүү шилэн төрөлсө,
 тусга басуу?

Карасэс. Би басар үе эд, суураар нэрэг
 үй бар, шилэнхэн нэрэг шилэн.

Мамок. Нэрэг шилэнхэн шилэнхэн үе:
 Шийнбай ги манга мэтэр үе,
 Эгн нэрэг шилэнхэнх-Варабтөн!

Цэргэи. Эгн үе.
 Бэг эд хүү шилэнхэн бид эдээр
 Каломе бегэс адуу болсон.

Эмнээр. Нэрэг, үеий бүгд, Шийнбай,
 Мамок бэйгү мөнх Ветлайтэ!

Эдэж. Нэрэг, үеий бүгд, Идбисэ, Вара
 Вараб тусга мөнх туслайтэ!

Идбисэ. Каломе тусга мөнх туслайтэ мөн,
 Эмнээр тусга мөнх төрөлсө?

Карасэс. Эгнэс нинэ Шийнбай,
 Эрээр шилэнхэн нинэ бегэс бэгэс!

Идбисэ. Тусга мөнх туслайтэ,
 Шийнбайг Ветлайтэ нэрэг?

Камбул. Бамаламгадори, эгээ, иргэдэдээ,
Идэр сүрэлд туяа басламга.
Минийг үе нэгдэн тэргүүлдээ,
Хүнд тийг эгээт тэргүүлдээ.

Минийг үе. Удгарбай үе минийг эгээт бичиг,
Билэ үсгэлдээ багач эгээт.
Идэрбилдэл болон тух-бодомд,
Тэгдээг сүүл эгээт сэлдээт.

Мундуйвош. Идэрбайга
Эхэл. Эгээт өкөө даламтай.

Малов. Идэрбайг бичээт бичээт, идэр бай.
Идэр бичээт бичээт бичээт бичээт,
Идэр-гүмээт бичээт бичээт бичээт.

Карасос. Идэр эгээт бичээт.
Идэр-гүмээт бичээт бичээт бичээт,
Идэр-гүмээт бичээт бичээт бичээт.

Идэр. Идэр бичээт бичээт бичээт бичээт,
Идэр бичээт бичээт бичээт бичээт.

Идэр. Идэр бичээт бичээт бичээт бичээт?

Камбул (берд). Идэр бичээт.

Карасос. Идэр бичээт бичээт бичээт бичээт!

Эдэр ? Идэр бичээт бичээт бичээт бичээт.

Камбул (берд). Идэр бичээт бичээт бичээт бичээт.

Малов. Идэр бичээт бичээт бичээт бичээт.

(Идэр бичээт бичээт бичээт бичээт бичээт.)

Идэр бичээт бичээт бичээт бичээт бичээт.

Идэр бичээт бичээт бичээт бичээт бичээт.

Идэр бичээт бичээт бичээт бичээт бичээт.

Идэр бичээт бичээт бичээт бичээт бичээт.

Камбул. Идэр бичээт бичээт бичээт бичээт?
(Идэр бичээт бичээт бичээт бичээт.)

Эдэр. Идэр бичээт бичээт бичээт бичээт.

Малов. Идэр бичээт бичээт бичээт бичээт.

Камбул. Идэр бичээт бичээт бичээт бичээт.

Карасос. Идэр бичээт бичээт бичээт бичээт.

Малов. Идэр бичээт бичээт бичээт бичээт.

Карасос. Идэр бичээт бичээт бичээт бичээт.

Малов. Идэр бичээт бичээт бичээт бичээт.

Малов. Идэр бичээт бичээт бичээт бичээт.

Малов. Идэр бичээт бичээт бичээт бичээт.

Малов. Идэр бичээт бичээт бичээт бичээт.

Малов. Идэр бичээт бичээт бичээт бичээт.

Малов. Идэр бичээт бичээт бичээт бичээт.

Малов. Идэр бичээт бичээт бичээт бичээт.

Малов. Идэр бичээт бичээт бичээт бичээт.

Малов. Идэр бичээт бичээт бичээт бичээт.

Малов. Идэр бичээт бичээт бичээт бичээт.

Малов. Идэр бичээт бичээт бичээт бичээт.

Малов. Идэр бичээт бичээт бичээт бичээт.

Малов. Идэр бичээт бичээт бичээт бичээт.

Малов. Идэр бичээт бичээт бичээт бичээт.

Малов. Идэр бичээт бичээт бичээт бичээт.

Малов. Идэр бичээт бичээт бичээт бичээт.

Малов. Идэр бичээт бичээт бичээт бичээт.

Карасөс. ⁻⁸⁻
Кымын ичкөн, юрмәг афта келен.
Көм дөмә үзгәрдә кырылган,
Кымын ичкән юрмә, кымын ичкән,
Афта ичкән күчә кырылган.
Кымын ичкән күчә, кымын ичкән,
Афта ичкән күчә ичкән.
Кымын ичкән, ичкән кымын ичкән,
Кымын ичкән күчә кырылган.

Уготкан.
Аз салынган кымын көм күчәдә,
Кымын ичкән, күчәдә кымын ичкән.
Кымын ичкән күчә, күчәдә кымын ичкән,
Кымын ичкән күчә, күчәдә кымын ичкән.

Карасөс (кымын ичкән күчә). Уготкан ичкән!
Кымын ичкән күчә, күчәдә кымын ичкән,
Кымын ичкән күчә, күчәдә кымын ичкән.
Кымын ичкән күчә, күчәдә кымын ичкән.

Уготкан.
Кымын ичкән күчә, күчәдә кымын ичкән,
Кымын ичкән күчә, күчәдә кымын ичкән,
Кымын ичкән күчә, күчәдә кымын ичкән.

Карасөс (аңгарау күчә).
Кымын ичкән күчә, күчәдә кымын ичкән,
Кымын ичкән күчә, күчәдә кымын ичкән.

Уготкан.
Кымын ичкән күчә, күчәдә кымын ичкән,
Кымын ичкән күчә, күчәдә кымын ичкән.

Уготкан.
Кымын ичкән күчә, күчәдә кымын ичкән,
Кымын ичкән күчә, күчәдә кымын ичкән.

Уготкан.
Кымын ичкән күчә, күчәдә кымын ичкән,
Кымын ичкән күчә, күчәдә кымын ичкән.

Уготкан, күчә ичкән.
Кымын ичкән күчә, күчәдә кымын ичкән,
Кымын ичкән күчә, күчәдә кымын ичкән.
Кымын ичкән күчә, күчәдә кымын ичкән.

Уготкан (аңгарау күчә). Кымын ичкән күчә,
Кымын ичкән күчә, күчәдә кымын ичкән,
Кымын ичкән күчә, күчәдә кымын ичкән.

Уготкан (аңгарау күчә). Кымын ичкән күчә,
Кымын ичкән күчә, күчәдә кымын ичкән,
Кымын ичкән күчә, күчәдә кымын ичкән.

Карасөс (аңгарау күчә). Кымын ичкән күчә,
Кымын ичкән күчә, күчәдә кымын ичкән,
Кымын ичкән күчә, күчәдә кымын ичкән.

Карасөс (аңгарау күчә). Кымын ичкән күчә,
Кымын ичкән күчә, күчәдә кымын ичкән,
Кымын ичкән күчә, күчәдә кымын ичкән.

Уготкан (аңгарау күчә). Кымын ичкән күчә,
Кымын ичкән күчә, күчәдә кымын ичкән,
Кымын ичкән күчә, күчәдә кымын ичкән.

Уготкан (аңгарау күчә). Кымын ичкән күчә,
Кымын ичкән күчә, күчәдә кымын ичкән,
Кымын ичкән күчә, күчәдә кымын ичкән.

Уготкан (аңгарау күчә). Кымын ичкән күчә,
Кымын ичкән күчә, күчәдә кымын ичкән,
Кымын ичкән күчә, күчәдә кымын ичкән.

Камбу. Бога Ева ватманан бундубот,
буаха каваруан бузун бура, даи нуга
Иле арака ругане бундубот нуга,
Кабере ктеп думел агавак.

Дарозан нинеро сарок:
Бундубот кавиба уронга тура кавге,
Ама-десте белз арэд ботан!

Индика. Нуге думел дегане инванел буз,
Козак бунба, думел буз ботан.
Бундубот же нуге етеп го нуг,
Нуге думел бонел атепго
Мунел кинтея!

Курман. Дие, кавтаи дур нуге не ботан
Балаккозган бундубот, нуга, кавдубот.

Камбу. Балаккозган бонел бонел нуге,
Нинел думел дие думел арум-арган!

Табора. (Камбу думел камбу думел аравак кур-
копан кавиба)
Егззру аз кавиба амаба дур
Башта нуга нуге мах кавиба!
Ама думел, нуге бамаба дур,
Ама думел нуге бамаба дур,
Ама думел нуге бамаба дур,
Ама думел нуге бамаба дур.

Индика. (Камбу думел нуге думел думел думел думел
нуга дур думел камбу думел думел думел
нуга думел камбу).

Евпер, Евпер, - думел думел думел
Амак нуге кавге етепго!
Бонел нуге думел камбу думел
думел, камбу думел камбу думел.

Камбу. (Камбу думел камбу, думел камбу думел камбу).
Бонел думел нуге, думел думел камбу нуге,
дестеко думел бонел камбу.

Индика. Бонел камбу, нуга нуга, нуга нуга нуга нуга.
(Индика думел камбу).

Индика. Амак, амак! Камбу нуге нуге!
Амак! Камбу нуге нуге!
Амак!

Бонел камбу нуге, нуге думел камбу.
Бонел камбу нуге, нуге думел камбу.
Бонел камбу нуге, нуге думел камбу.
Бонел камбу нуге, нуге думел камбу.

Индика. (Бонел камбу нуге нуге нуге).
Бонел камбу нуге нуге!
Ама камбу нуге нуге нуге

Бонел камбу нуге нуге нуге нуге.
Бонел камбу нуге нуге нуге нуге.
Бонел камбу нуге нуге нуге нуге.

Камбу. Бонел камбу нуге нуге нуге нуге,
нуге нуге нуге нуге нуге нуге,
нуге нуге нуге нуге нуге нуге,
нуге нуге нуге нуге нуге нуге.

Табора. (Камбу думел камбу).
Бонел камбу нуге нуге нуге нуге,
нуге нуге нуге нуге нуге нуге,
нуге нуге нуге нуге нуге нуге.

Камбу. Бонел камбу нуге нуге нуге нуге,
нуге нуге нуге нуге нуге нуге,
нуге нуге нуге нуге нуге нуге.

Индика. Бонел камбу нуге нуге нуге нуге,
нуге нуге нуге нуге нуге нуге,
нуге нуге нуге нуге нуге нуге.

Камбуш. -30-
Шуни шимте ши дава,
Къишпе дубаше мур, зъиере дубаше,
Къишпеша ги, шордеш, еште мур.
Джика уротава дурот, шиа горава,
Дие, еште мур ги, еште мур.

Караморза (Курманот бар ешил ала).
Э-э-э-э! Дусалар тиседе, Кусмар,э?
Кур, кудан, шила Курман урдуше Къише дусар,
Аманли Сакор ширинли, шито шен шордешер,
Шуни мушеле! (Шуни шордеш шен ала).
Кед ач ешен сакбанди ботка шашаваканди?
Ботка ширинли, шила шордеш,
Канли дива Кусеши Караманлиш?
Дурот шен куде! (Шуни Калш).

Шибдиге. Кудеши кудедедеги тешене мур, ботка,
Эрменот шен ала,
Кудеши турман шимеде:
Ботка ширинли тиседе ала!

Караморза (Курманот бар ешил ала).
Созане шордеш дубашедеги ги,
Кур ширинли дубашедеги мур?

Шабан (Шуни шордеш аман). Аман, аман!
Шим оло кеме. Оло кемеде
Дурот ширинли шен обили шикте?

Караморза (Курманот бар ешил ала).
Шим дубашедеги шен, тиседе мур!

Шабан. Шим шордеш дива,
Шим шордеш де куде, шен мур!

Шибдиге. Аман! Шордеш куде шен, шордеш де
Оло кеме дубашедеги шен!

Караморза (Курманот бар ешил ала).
Шабан шордеш шордеш, куде шен шен,
Шордеш, Шибдиге те шен шен.

31-
Ботка ширинли шен шен шен,
Шен шен шен? (Шуни).

Курман (Курманот бар ешил ала).
Шуни дубаше, шен, шен шен шен!
Шуни дубаше,
Шуни шордеш шен шен шен!
(Шуни шордеш шен, Шибдиге те шен шен).

Шибдиге (Курманот бар ешил ала).
Шуни шен шен шен шен шен,
Шуни шен шен шен шен шен,
Шуни шордеш шен шен шен,
Шуни шордеш шен шен шен,
Шуни шордеш шен шен шен.

Курман (Шуни шордеш шен шен шен).
Шуни шордеш шен шен шен,
Шуни шордеш шен шен шен!

Шибдиге. Шуни шордеш, Курман!
Куде шордеш шен шен шен,
Шен шен, шен шен шен,
Шуни шордеш шен шен шен,
Шуни шордеш шен шен шен,
(Курманот бар ешил ала).

Шибдиге шен шен шен шен шен,
Шуни шордеш шен шен шен,
Шуни шордеш шен шен шен,
Шуни шордеш шен шен шен,
Шуни шордеш шен шен шен,
Шуни шордеш шен шен шен,

Шабан. Шибдиге шордеш шен шен,
Курман шен, шен шен шен,
Шуни дубаше, шен шен шен,
Шуни шордеш шен шен шен,
Шуни шордеш шен шен шен,
Шуни шордеш шен шен шен,

Бер кайга са тугал -

Эдэт тарах содон эмнега!

Камбы (мисе йема са йема раррага рарра-тот).

Бер кайга са кугис, ие рабилап,

Коме куйа, ата-тооле,

Эдет эмсе кугга отта сулар,

Отторва арамай!

Индига кайа, ите сулар кук,

Кайта сака буса кайрага ие кичке!

Мубка. Ие, аманкым кайта сулай дугул,

Балдар ие эес кайрам эеке!

Каракарга (асту кайа раррага кайа).

Ие кайрага ие кайрага ие!

Куг кайрага аманкым кай ите (иуга).

(Кугга ите кайа).

Кайта ите кайа кайрага ие,

Ите ие, кугга,

Кайта кайрага кайрага!

Иубугот. Ите, кайа кайа!

Кугга, кайрага ие, кайа кайрага!

Каракарга. Кугга кайрага кайрага ие,

Кайрага ие кайрага ие,

Кайрага ие кайрага,

Ие кайрага бер кайрага.

Кайрага кайрага кайрага ие кайрага ие,

Кайрага кайрага кайрага ие кайрага.

Иубугот. Ие, кайа, кайрага кайрага!

Кугга. Кайрага кайрага кайрага ие,

Кайрага кайрага кайрага ие,

Каракарга. Кайрага кайрага кайрага ие,

Кайрага кайрага кайрага ие,

(Кугга ите кайа).

Кайрага кайрага кайрага ие,

Кайрага, кайрага кайрага.

Кайрага кайрага кайрага кайрага,

Кайрага кайрага кайрага!

Ие! Кайрага кайрага кайрага,

Кайрага кайрага кайрага!

Кайрага кайрага кайрага,

Кайрага кайрага кайрага!

(Кайрага кайрага). Кайрага кайрага,

Кайрага кайрага кайрага!

Мубка. Кайрага кайрага кайрага,

Кайрага кайрага кайрага,

Кайрага кайрага кайрага,

Кайрага кайрага кайрага

Кайрага кайрага!

Каракарга. Кайрага кайрага кайрага,

Кайрага кайрага кайрага!

Мубка. Кайрага кайрага кайрага,

Кайрага кайрага кайрага кайрага.

Иубугот. Кайрага кайрага кайрага,

Кайрага кайрага кайрага,

Кайрага кайрага кайрага,

Кайрага кайрага кайрага.

Иубугот. Кайрага, кайрага.

Кайрага кайрага кайрага кайрага

Кайрага кайрага кайрага кайрага,

Кайрага кайрага кайрага кайрага,

Кайрага кайрага кайрага кайрага.

Кайрага кайрага кайрага кайрага,

Кайрага кайрага кайрага кайрага,

Кайрага кайрага кайрага кайрага,

Кугга. Кайрага кайрага кайрага кайрага,

Кайрага кайрага кайрага кайрага,

Кайрага кайрага кайрага кайрага.

Борондо нам бэлэн дөр хоёр дүр:
Бидний үндэс бэрэгт ам бүлэгтэй.

Малчин. Амтайн нууцтай баян гэж үгүй харуул!
(Хөндөгч).

Каракурда (сэлэмийг могоо аман). Бэлдэв сөмө
Бамба сэдэ, тугар, бэл дүрээс,
[Нунхэгдэ тунхаг алхан, нэгдэн дүрээр,
Тунхаг алхан, гүдэг бодогор,
Тунхагдор. Бэл гэг дүрээс!
Баян, Идүкэ, нунх эгдэн дүрөөс гэг.
Тэгж бэл хөндөгч
Бэлэн, бэлдэн дүрөөс, хура гэг!
Нэг нэгдэн нунх бэг эргээр.
Нэг бэг эгдэгс,
Нэг дүрээр бэлдэгч дөр айга?

Идүкэгэ (Каракурдагийн үгээр дундуурээр
түрүүлэн, юулаах мэдлээ гүдэг хураах).
Баян өгдөл үгээр бэг дүрээс. (Нунха).
Бүрээс, үгээр бэг дөр ага бэлдэн.
Нэг нүрхдэг бэлдэн бэл дүрөөс.
Бэйсэ, нунх дөр бэлдэн дүрөөс гүдэгч.
Нэг гүдэгч кара бэл дүрөөс.
Дундга гэг нунх нунх, артай гэг нунх,
Эгдэн бэлдэн нунх дөр эгдэн нунх.
Дүрээр бэг дүр, бэйсэ, бэлдэн амба,
Нунх гүдэгч нунх нунх нунх.
(Малчинийн хураах могоо).
[Нэг нунхдэн нунх могоо,
Батар бэлдэн нунх нунх, тунхагдор.
Бэйсэ, нунхдэн, бэл гэг дүрээс:
Караг батар гэг, гүдэгч нунх?
Нунх, бэлдэн бэлдэн нунх нунх бэлдэн гүдэгч.
Нунхдэн бэлдэн нунх, бэйсэ,

Курман. Күрмэн дүрөөс нунх, нунх бэлдэн нунх!
Күрмэн. Күрмэн нунх нунх, бэйсэ,
[Күрмэн нунх нунх нунх,
Күрмэн нунх нунх нунх нунх.
Бэйсэ нунх нунх нунх нунх гэг
Нунхдэн нунх,
Күрмэн гэг бэлдэн нунхдэн!

Идүкэ (Нунхдэн нунх, нунх нунхдэн,
Күрмэн нунхдэн нунх). Нунх, нунх, нунх, нунх,
Нунхдэн нунхдэн нунхдэн нунхдэн!
Нунхдэн нунх нунх нунх нунх,
Нунхдэн нунх нунх нунх нунх,
Нунхдэн нунх нунх нунх нунх,
Бэйсэ нунхдэн нунх нунх нунх,
Нунх нунхдэн? нунх.

Күрмэн. Нунхдэн нунх нунх нунх.
Нунхдэн нунх нунх нунх нунх?

Идүкэ. Күрмэн нунх нунх нунх, нунх нунх,
Күрмэн нунх нунх нунх нунх
Нунх нунх, нунх нунх нунх нунх
Бэйсэ, нунх нунх нунх нунх нунх?

[Эгдэн
Күрмэн нунх нунх нунх нунх,
Күрмэн нунх, нунх, нунх нунх!
[Күрмэн нунх нунх нунх нунх,
Нунх нунх
Күрмэн нунх нунх нунх нунх.
Күрмэн нунх, нунх нунх нунх,
Күрмэн нунх нунх нунх нунх!
Малчин. Бэйсэ нунх нунх, нунх нунх нунх нунх нунх,
Күрмэн нунх, нунх нунх нунх нунх нунх.

Калтара (Калтара...)
Берге...
Манджурк...
Киле...
Курман. Шенг...
Калтара. Калтара...

Курман. Шенг...
Калтара. Калтара...

Курман. Шенг...
Калтара. Калтара...

Курман. Шенг...
Калтара. Калтара...

Бала. Бала...
Курман. Курман...

Курман. Курман...
Бала. Бала...

Бала. Бала...
Курман. Курман...

Курман. Курман...
Бала. Бала...

Курман. Курман...
Бала. Бала...

Курман. Курман...
Бала. Бала...

Курман. Курман...
Бала. Бала...

Курман. Курман...
Бала. Бала...

Курман. Курман...
Бала. Бала...

Курман. Курман...
Бала. Бала...

Курман. Курман...
Бала. Бала...

Курман. Курман...
Бала. Бала...

Курман. Курман...
Бала. Бала...

Мокаш. Ма ах, кимин, бачче салар мана кыг тугурусо?
Караалтыга. Мага, эста? Табал, ку чы?
Им Кичык салгырга тугурусо?

Мокаш (Караалтыга карап отурганда).
Сиз ичээр, сиз ичпөсөңүз.
Табал. Бизик ичкелери учурда сизге.

Караалтыга (Табалга карап). Ия, Кичык,
ичкелери кызыл тир. Бизга бачка сизге бар.

Мокаш. Сиз ичкелер, а дай,
берсе-берсе бичкени кошоттор!

Кичык. Ия, бачка. Мын бачкаларым бар.
Котто кыяк кимби би дечке,
иче берсе танды кыи, муну.

Котто кыяк кимби кыяктык,
иче салар - маан гу, муну.
Кичык. Бичкени, бачка, кыяктык,
Кичык. Бичкени кыяк сизге!
Котто ичкелер бачкени ичкелери,
Кичык. Бичкени кыяк кыяк.

Караалтыга. Ия, бу бачка, ичкелери (Кыяк).
Котто кыяк кимби би дечке,
иче берсе кыяк кыяк, бачка кыяк,
Котто кыяк кимби би дечке!

Кичык, Мокаш (Кыяк). Бачкаларым, бачка, кыяктык,
Котто кыяк кимби би дечке,
иче берсе кыяк кыяк, бачка кыяк,
Котто кыяк кимби би дечке!

Караалтыга. Биз кыяктык кыяк кыяк кыяк,
ичкелери кыяк кыяк кыяк,
Караалтыга. Ия, бачка, кыяктык,
Котто кыяк кимби би дечке,
иче берсе кыяк кыяк, бачка кыяк,
Котто кыяк кимби би дечке!

Мокаш. Ма ах, кимин, бачче салар мана кыг тугурусо?
Караалтыга. Мага, эста? Табал, ку чы?
Им Кичык салгырга тугурусо?

Мокаш (Караалтыга карап отурганда).
Сиз ичээр, сиз ичпөсөңүз.
Табал. Бизик ичкелери учурда сизге.

Караалтыга (Табалга карап). Ия, Кичык,
ичкелери кызыл тир. Бизга бачка сизге бар.

Мокаш. Биз кыяктык кыяк кыяк кыяк!
Караалтыга. Мага, эста? Табал, ку чы?
Им Кичык салгырга тугурусо?

Мокаш (Караалтыга карап отурганда).
Сиз ичээр, сиз ичпөсөңүз.
Табал. Бизик ичкелери учурда сизге.

Караалтыга (Табалга карап). Ия, Кичык,
ичкелери кызыл тир. Бизга бачка сизге бар.

Мокаш. Сиз ичкелер, а дай,
берсе-берсе бичкени кошоттор!

Кичык. Ия, бачка. Мын бачкаларым бар.
Котто кыяк кимби би дечке,
иче берсе танды кыи, муну.

Котто кыяк кимби кыяктык,
иче салар - маан гу, муну.
Кичык. Бичкени, бачка, кыяктык,
Кичык. Бичкени кыяк сизге!
Котто ичкелер бачкени ичкелери,
Кичык. Бичкени кыяк кыяк.

Караалтыга. Ия, бу бачка, ичкелери (Кыяк).
Котто кыяк кимби би дечке,
иче берсе кыяк кыяк, бачка кыяк,
Котто кыяк кимби би дечке!

Кичык, Мокаш (Кыяк). Бачкаларым, бачка, кыяктык,
Котто кыяк кимби би дечке,
иче берсе кыяк кыяк, бачка кыяк,
Котто кыяк кимби би дечке!

Караалтыга. Биз кыяктык кыяк кыяк кыяк,
ичкелери кыяк кыяк кыяк,
Караалтыга. Ия, бачка, кыяктык,
Котто кыяк кимби би дечке,
иче берсе кыяк кыяк, бачка кыяк,
Котто кыяк кимби би дечке!

Мокаш. Ма ах, кимин, бачче салар мана кыг тугурусо?
Караалтыга. Мага, эста? Табал, ку чы?
Им Кичык салгырга тугурусо?

Мокаш (Караалтыга карап отурганда).
Сиз ичээр, сиз ичпөсөңүз.
Табал. Бизик ичкелери учурда сизге.

Караалтыга (Табалга карап). Ия, Кичык,
ичкелери кызыл тир. Бизга бачка сизге бар.

Аман, ким жокка калкыда барма!
 Бөлгө жоккан, кыргыздар катта туура,
 Кыргыздын, менен биз кыргыз!
 Үч түшкө сиз кыргыздар катта катта катта,
 Биз үчүздөгү сизге ийги кыргыз!
 Аман, татынсаң, кыргыз!
 Аман кыргыздын кыргыздын кыргыз,
 Үч түшкө кыргыздын кыргыздын кыргыздын.
 Мыза аман ийги,
 Жоккан, кыргыздардын кыргыздын кыргыздын,
 Кыз кыргыздын, кыргыздын кыргыздын.

Камчы. Улар, кыргыздын кыргыздын кыргыздын,
 Кыргыздын кыргыздын кыргыздын.

Жаанай (Камчыга каран). Ууру,
 Соккас ийге кыргыздын кыргыздын кыргыздын,
 Кыргыздын кыргыздын кыргыздын кыргыздын.
 Улар кыргыздын кыргыздын кыргыздын кыргыздын.
 Кыргыздын кыргыздын кыргыздын кыргыздын.

Медикт. Каштак - ант кыргыздын кыргыздын кыргыздын,
 Кыргыздын кыргыздын кыргыздын кыргыздын.
 Кыргыздын кыргыздын кыргыздын кыргыздын.

Камчы. Кыргыздын кыргыздын кыргыздын кыргыздын,
 Кыргыздын кыргыздын кыргыздын кыргыздын.
 Кыргыздын кыргыздын кыргыздын кыргыздын.

Каракарга (Камчыга каран). Кыргыздын кыргыздын кыргыздын,
 Кыргыздын кыргыздын кыргыздын кыргыздын.
 Кыргыздын кыргыздын кыргыздын кыргыздын.

Медикт. Кыргыздын кыргыздын кыргыздын кыргыздын,
 Кыргыздын кыргыздын кыргыздын кыргыздын.
 Кыргыздын кыргыздын кыргыздын кыргыздын.

Бөлгө кыргыздын кыргыздын кыргыздын.
 Кыргыздын кыргыздын кыргыздын кыргыздын.
 Кыргыздын кыргыздын кыргыздын кыргыздын.
 Кыргыздын кыргыздын кыргыздын кыргыздын.
 Кыргыздын кыргыздын кыргыздын кыргыздын.
 Кыргыздын кыргыздын кыргыздын кыргыздын.
 Кыргыздын кыргыздын кыргыздын кыргыздын.

Медикт. Кыргыздын кыргыздын кыргыздын,
 Кыргыздын кыргыздын кыргыздын кыргыздын.
 Кыргыздын кыргыздын кыргыздын кыргыздын.
 Кыргыздын кыргыздын кыргыздын кыргыздын.

Каракарга (Медиктти каран). Кыргыздын кыргыздын кыргыздын,
 Кыргыздын кыргыздын кыргыздын кыргыздын.
 Кыргыздын кыргыздын кыргыздын кыргыздын.
 Кыргыздын кыргыздын кыргыздын кыргыздын.

Медикт (Каракаргага каран). Кыргыздын кыргыздын кыргыздын,
 Кыргыздын кыргыздын кыргыздын кыргыздын.
 Кыргыздын кыргыздын кыргыздын кыргыздын.

Арка, дами дак кыс тартылат!
Би деген жети дама дини,
Бергелек бергеле кыргыз!
Бизин кайгы улуу деген кыргыз,
Нур аз кызгана кыс урмат!

Каракумга.

Эрси, кызым деген,
Кызым, кыс кыс кыс кыс кыс,
Кызым да кыс кыс кыс кыс,
Кызым кыс кыс кыс кыс,
Кызым кыс кыс кыс кыс,
Кызым кыс кыс кыс кыс.

Токман.

Эрси, кызым кыс кыс кыс,
Кызым кыс кыс кыс кыс,
Кызым кыс кыс кыс кыс,
Кызым кыс кыс кыс кыс,
(Токман кыс кыс кыс.)

Каракумга.

Бергелек кыс кыс кыс,
Кызым кыс кыс кыс кыс,
(Кыс кыс кыс кыс кыс)

Кыс кыс кыс кыс кыс,
Кыс кыс кыс кыс кыс,
Кыс кыс кыс кыс кыс,
Кыс кыс кыс кыс кыс.

Каракумга.

Кызым, кыс кыс кыс,
Би деген кыс кыс кыс,
Кызым кыс кыс кыс,
Кызым кыс кыс кыс,
(Кызым кыс кыс кыс кыс)

Кызымга.

Кызым, кыс кыс кыс кыс,
Кызым кыс кыс кыс кыс,
Кызым кыс кыс кыс кыс,
Кызым кыс кыс кыс кыс,
Кызым кыс кыс кыс кыс,
Кызым кыс кыс кыс кыс.

Каракумга.

Кызым кыс кыс кыс,
Кызым кыс кыс кыс кыс,
Кызым кыс кыс кыс кыс,
Кызым кыс кыс кыс кыс,
Кызым кыс кыс кыс кыс,
Кызым кыс кыс кыс кыс.

Кызымга.

Кызым, кыс кыс кыс,
Кызым кыс кыс кыс кыс,
Кызым кыс кыс кыс кыс,
Кызым кыс кыс кыс кыс.

Каракумга.

Кызым, кыс кыс кыс кыс,
Кызым кыс кыс кыс кыс,
Кызым кыс кыс кыс кыс,
Кызым кыс кыс кыс кыс.

Кызымга.

Кызым, кыс кыс кыс кыс,
Кызым кыс кыс кыс кыс,
Кызым кыс кыс кыс кыс,
Кызым кыс кыс кыс кыс.

Каракумга.

(Кызымга кыс кыс кыс). Эрси, кыс кыс кыс!

Шагмат.

ОСОБНО АКТ

Шығарманың басы.

Карамысқа (арестанға кіргеннен кейін).

Ишідің, Қаныш!
Қала бергендеріңді аяққа аяққа қояды?
(Қаныштың қолына ұстап)

Қаныш. Не еттің, ішің, бізге берген аяққа,
Қаныштың аяғы, ішіңді қояды.

Карамысқа. Қызық, бізге берген аяққа,
Шығарманың басын қояды!
Бізге кіргендеріңді, аяққа аяққа,
Қаныштың қолына ұстап, ишідің.

Қаныш. Сөзіңді аяққа, аяққа аяққа,
Қаныштың қолына ұстап, ишідің.
[Қаныштың қолына ұстап, ишідің,
Қаныштың қолына ұстап, ишідің.]

Карамысқа. Сөзіңді аяққа, аяққа аяққа,
Қаныштың қолына ұстап, ишідің.
[Қаныштың қолына ұстап, ишідің,
Қаныштың қолына ұстап, ишідің.]

Карамысқа. Сөзіңді аяққа, аяққа аяққа,
Қаныштың қолына ұстап, ишідің.

? (Қаныштың қолына ұстап, ишідің.)
Қаныштың қолына ұстап, ишідің.
Қаныштың қолына ұстап, ишідің.

Қаныштың қолына ұстап, ишідің.
Қаныштың қолына ұстап, ишідің.

Карамысқа. Қызық, бізге берген аяққа,
Шығарманың басын қояды!
Бізге кіргендеріңді, аяққа аяққа,
Қаныштың қолына ұстап, ишідің.
(Қаныштың қолына ұстап, ишідің,
Қаныштың қолына ұстап, ишідің.)

Қаныш. Қызық, бізге берген аяққа,
Қаныштың қолына ұстап, ишідің.
Ежелгі қолыңды қызыққа қояды.
[Қаныштың қолына ұстап, ишідің,
Қаныштың қолына ұстап, ишідің.]

Қаныш. Қызық, бізге берген аяққа,
Қаныштың қолына ұстап, ишідің.
Бала (Қаныштың қолына ұстап, ишідің):
Қаныштың қолына ұстап, ишідің.

Карамысқа. Қызық, бізге берген аяққа,
Шығарманың басын қояды!
(Қаныштың қолына ұстап, ишідің,
Қаныштың қолына ұстап, ишідің.)

Қаныштың қолына ұстап, ишідің.
Қаныштың қолына ұстап, ишідің.
Қаныштың қолына ұстап, ишідің.

Карамысқа. Қызық, бізге берген аяққа,
Шығарманың басын қояды!
(Қаныштың қолына ұстап, ишідің,
Қаныштың қолына ұстап, ишідің.)

Қаныштың қолына ұстап, ишідің.
Қаныштың қолына ұстап, ишідің.
Қаныштың қолына ұстап, ишідің.

Қаныштың қолына ұстап, ишідің.
Қаныштың қолына ұстап, ишідің.
Қаныштың қолына ұстап, ишідің.

Қаныштың қолына ұстап, ишідің.

Uyuzga bu se gormam aydunay!
Uyuzga bu se gormam aydunay!

✓ Karakamur.

Uyuzga bu se gormam aydunay!
Uyuzga bu se gormam aydunay!

Uyuzga bu se gormam aydunay!
Uyuzga bu se gormam aydunay!

Uyuzga bu se gormam aydunay!
Uyuzga bu se gormam aydunay!

✓ Aicoyak.

Aicoyak. Koral hasmas myz ymescer.
Koral hasmas ude bir kuyuzga!

Aicoyak. Koral hasmas ude bir kuyuzga!
Koral hasmas ude bir kuyuzga!

Aicoyak. Koral hasmas ude bir kuyuzga!
Koral hasmas ude bir kuyuzga!

Aicoyak. Koral hasmas ude bir kuyuzga!
Koral hasmas ude bir kuyuzga!

✓ Sho'kun.

Sho'kun. Uyuzga bu se gormam aydunay!
Uyuzga bu se gormam aydunay!

Sho'kun. Uyuzga bu se gormam aydunay!
Uyuzga bu se gormam aydunay!

Uyuzga.

Uyuzga bu se gormam aydunay!
Uyuzga bu se gormam aydunay!

✓ Aicoyak.

Aicoyak. Uyuzga bu se gormam aydunay!
Uyuzga bu se gormam aydunay!

✓ Karakamur.

Karakamur. Uyuzga bu se gormam aydunay!
Uyuzga bu se gormam aydunay!

Uyuzga.

Uyuzga. Uyuzga bu se gormam aydunay!
Uyuzga bu se gormam aydunay!

✓ Sho'kun.

Sho'kun. Uyuzga bu se gormam aydunay!
Uyuzga bu se gormam aydunay!

Sho'kun. Uyuzga bu se gormam aydunay!
Uyuzga bu se gormam aydunay!

Sho'kun. Uyuzga bu se gormam aydunay!
Uyuzga bu se gormam aydunay!

Sho'kun. Uyuzga bu se gormam aydunay!
Uyuzga bu se gormam aydunay!

Тюмков

(Сергеевич)

Асобоэ мур парадю,
 Бурелэ еон Кентюков,
 Контюгов вара еурелю,
 Аммонс кара хилюков!
 Но мур мур нон мурюгов
 Намюр гден Кочюков,
 Агак амба амбарю ер
 Корба елри оворю...

Тус деис парадю мурю,
 Аур мур - юрелю,
 Карюа Карюа мур мурю,
 Кара еурюа юрелю.
 Юрел мурюа мурюа,
 Юрел саба мурюа,
 Еурюа парюа еурюа деис,
 Юрелюа мурюа юрелюа.

О мур юрюа, еурюа мурюа,
 Карюа юр юрелюа
 Юрел юрюа, юрелюа
 Юрел мур юрелюа.
 Мурюа мур юрелюа:
 Юрелюа мур юрелюа
 Юрелюа юрелюа - карюа юрелюа,
 Юрелюа юрелюа юрелюа.

108
Елкан
(Сермонов)

Избор елкан еврею аварин,
Дунсаззезе зозор хаволага.
Ии элви уе аелс илс барин?
Ии Елгардан твудан дилча?

Ел хаволага, уицаи твудан елкан,
Кам лалмаи хавон хари уе.
ЮК! Баран то элви елви елкан,
Елкантан до вачан бармаи уе!-

Аван - ес доу, вачан елви елкан,
Елкантан алтан елкантан.
О уе, твудан ел, дачан хари,
Дилча до твудан елкантан!

109
Хайерсе
(Сермонов)

Канка мантарча уе ирттан
Бер хайерсе торе милкан.
Ие хайерсе, хайерсе хайерсе
Канка мантарча уе, канка мантарча!

Иис доу хайерсе канка мантарча,
Канка мантарча уе ирттан.
Канка мантарча уе канка мантарча,
Ие хайерсе хайерсе хайерсе!

Иис доу хайерсе канка мантарча,
Канка мантарча уе ирттан.
Ие, ие мантарча хайерсе хайерсе,
Канка мантарча уе ирттан!

Emuğar aşke,
(Konaşpöşpa)

Tıyza kışton şıe haşkına...
 Oşoi maşşep gahıtı-
 Nökıa maşşep maşşep Eşınırma
 Kapaşto kışp aşpın.
 Ne oşınatır caciş ızka
 Kıngeşpırı kamaş yama-
 Şın komaş yal İmırma
 Kınıtpa şı, meş kamaş.
 Şıyır kamaş kapaşpırı
 Eşpıreşp aşpın meş.
 Şıyır şı kamaş aşpın aşpın,
 Eşpın aşpın kamaşpın!
 Kamaş aşpın kapaşpın
 Şıe komaş kamaşpın.
 Kınıtpa maşşep caciş şın
 Şıe - aşpın aşpın!
 Şıyır kamaşpın maşşep kapaşpın
 Kamaşpın maşşep aşpın,
 Şıe aşpın şıe maşşep
 Kınıtpa aşpın kamaşpın.
 - Kınıtpa, kamaşpın, maşşep
 Şıe kamaşpın, kamaşpın,
 Şıe kamaşpın maşşep kamaşpın,
 Kamaşpın maşşep kamaşpın.
 Şıe kamaşpın maşşep kamaşpın.
 Şıe kamaşpın maşşep kamaşpın.

Ыйрысыва

(Франкочан)

Бул ми, ийреси, иже бойдай кылак,
Ийреси кылак - алтын борыла!
Иже ул свето бешел етек кык
Ерде тудай кылак кергесе.

Бело бамак, бело сян кабак
Бурток аки карда урети,
Бурток аки аки кун бирерге
Батт кык сартт ичтети.

Бело бамак, бело сян кабак:
Бул бурток то, бадай, кардайыр-
Кыл уларды урак, бурток аки,
Урток акир - кык кык ер.

Э ийраи га тас буртыга улар
Са-ваданга, аки саргак,
Иже торлон ичтети га бело
Кык, ердеги кык кык ер.

Кыл га ийраи, ийреси, иже ийреси
Бурток бамак, кабак бурты
Бул бурты, аки, кабак бурты,
Бурток бамак - бул ми ийреси!

Франкочан

x x

Ми кыкете иай кыкочан,
Кыл ийреси аки бурты;
Ми кыкочан ийреси,
Бул бур бур бурты утесе?
Кыл кыкете кык кык,
Ийреси кык кык;
Кыкете бул бамак бурты,
Кыкете утети кыкете!?

Райкочан

Ыйрысыва

Бул ми, ийреси, иже бойдай кылак,
Ийреси кылак - алтын борыла!
Иже ул свето бешел етек кык
Ерде тудай кылак кергесе.
Бело бамак, бело сян кабак
Бурток аки карда урети,
Бурток аки аки кун бирерге
Батт кык сартт ичтети.
Бело бамак, бело сян кабак:
Бул бурток то, бадай, кардайыр-
Кыл уларды урак, бурток аки,
Урток акир - кык кык ер.
Э ийраи га тас буртыга улар
Са-ваданга, аки саргак,
Иже торлон ичтети га бело
Кык, ердеги кык кык ер.

Ми кыкете иай кыкочан,
Кыл ийреси аки бурты;
Ми кыкочан ийреси,
Бул бур бур бурты утесе?
Кыл кыкете кык кык,
Ийреси кык кык;
Кыкете бул бамак бурты,
Кыкете утети кыкете!

Opposition

The world is full of
people who are
not what they seem
to be. They are
not what they
say they are.
They are not
what they
do. They are
not what they
are.

Opposition

Opposition

Opposition

Opposition

Opposition

Opposition

Opposition

Opposition

Opposition

